

EGER

MEGYEI JOGÚ VÁROS

ÖNKORMÁNYZATA KÖZGYŰLÉSE

EGRI ÉRTÉKTÁR BIZOTTSÁGA

3300 EGER, DOBÓ TÉR 2.

1. napirend

Előterjesztés a „Kisboldogasszony temetői kápolna (Boldogságos Szűz Mária)” Eger Települési Értéktárba történő felvételéről

Tisztelt Bizottság!

Az Egeri Városszépítő Egyesület elkészítette a „Kisboldogasszony temetői kápolna (Boldogságos Szűz Mária)” javaslatvételi dokumentációját (nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerint kulturális és épített örökség) az Eger Települési Értéktárba történő felvételéhez.

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképes dokumentációja és a javaslatvételi lap szabályos, a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvénynek megfelel. A megfelelést valószínűsítő dokumentum, a támogató, ajánló levél mellékelve, amelyek a javaslatához csatolt fényképek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozattal együtt képezik az Értéktárba javasolt dokumentáció részét (1-5 melléklet).

A javaslatvétel rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A Kisasszony-temető, a Szent Miklós-, Rác-, vagy Felnémeti kapun kívül, 1720-ban iktatja először a halotti anyakönyv így: „... ante Portam Rascianam” vagyis Rác-kapu előtt; írták azonban úgy is a Rác-kapun kívül (Extra Portam Rasc.). A század végén, Tót-temető néven emlegetik a hivatalos írások, míg a Hatvani vagy Fájdalmas-temetőnek (Magyar-temető volt a neve). Mivel pedig a kápolna Bucsuját, mint manapság is, szeptember 8-án, vagyis Kisboldogasszony napján tartják, lassanként a Kisasszony – temető nevet kapta.

Az egri Kisboldogasszony temető kápolnája szabadon álló egyhajós, homlokzati tornyos kápolna, építette Pirner Mihály 1724-ben, átépítette Magurányi József 1802-ben. Külső homlokzatán és belső tagolásában is egyszerre van jelen a kései barokk formavilága és a klasszicizmus letisztultsága. A kápolna titulusa: Kisboldogasszony, vagyis Szűz Mária születése.

Főoltár: Egyszerű fa sztypesz és újabbkori retabulum. A hátfalon két lebegő barokk angyalszobor tartja a főoltárképet. A XIX. sz. elejéről származó faragott és aranyozott keretben olajfestmény Máriát ábrázolja a gyermek Jézussal, angyalokkal.

Mellékoltár: 1. Az arcus triumphalis két oldalán XIX. sz. –i gazdag empire faragványokkal díszített aranyozott keretben balról Szt. Mihály arkangyal legyőzi a sátánt c. olajfestmény (Guido Reni után, XX. sz.).

2. Szt. József halála c. oltárkép élénk színekkel, XX. sz. a templomban a XX. századból származó dekoratív, neobarokk díszítőfestést láthatjuk.

Az egri Kisasszony- Temető kápolnájának egyik barokk képén a liliumot tartó Szűz előtt lebegő földgömböt almával a szájában kígyó tekergi körül. Felírása: QAERETUR PECCATUM ILLIUS ET NON INVENIETUR. Psal. 10,15. Bűnt keresnek benne, de nem találnak.

Lourdesi oltár: A kápolna északi oldalán, mely a ravatalozó felőli oldal található a Lourdi oltár melyet a Kisboldogasszony egyházközség hívei jóvoltából, állítatott Verrasztó József plébános atya. Minderről tanúskodik az oltár mellett található angyal szobor fölött olvasható, felírat: „Készült a Hívek adományából. Boldogasszony évében. 1948.

Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

„Kisboldogasszony temetői kápolna (Boldogságos Szűz Mária)”, építésének története, megjelenése, műemlék jellege, külső belső értékei indokolják a helyi értéktárba kerülést. Az Egri Értéktár Plakátkiállítással együtt kiírt kreatív pályázat egyik témája az volt, hogy még mit szeretnének látni a tanulók az értéktárban a Kisboldogasszony temetői kápolna volt az egyik megfestett javaslat.

Kérem a Tisztelt Bizottságot, hogy a „Kisboldogasszony temetői kápolna (Boldogságos Szűz Mária)” javaslattételt saját hatáskörében eljárva fogadja el és az Eger Települési Értéktár nemzeti értékei közé emelje be.

Eger, 2019. február 4.

Bátori István
elnök

Határozati javaslat:

Eger Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése Egri Értéktár Bizottsága a Közgyűlés által átruházott hatáskörében eljárva dönt a „Kisboldogasszony temetői kápolna (Boldogságos Szűz Mária)” helyi nemzeti értéként az Eger Települési Értéktárba történő felvételéről.

Felelős: Bátori István
Egri Értéktár Bizottság elnöke

Határidő: 2019. december 31.

Tárgy: Támogató ajánlás „Kisboldogasszony temetői kápolna (Boldogságos Szűz Mária)” az „Egri Értéktár” nemzeti értékei közé való felvételhez

Egri Értéktár Bizottság
Bátori István
elnök úr részére

Eger
Dobó I. tér 2.
3300

Tisztelt Elnök Úr!

Az úgynevezett Kisasszony temető minden valószínűség szerint a török kiűzését követően a 17-18. század fordulóján keletkezett. Az újonnan benépesült város polgárainak egyik legfontosabb temetkezési helye volt, így számos híresség nevével találkozhatunk a temetőben sétálva.

Az egri Kisboldogasszony (ahogy itt hívják: Kisasszony) temető kápolnája 18. század eleji barokk épület, mely mai külső homlokzatát a 19. században nyerte el. Így homlokzatán klasszicizáló elemek is felfedezhetők.

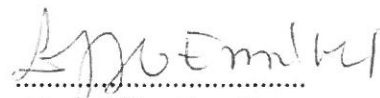
A kápolna titulusa: Kisboldogasszony, vagyis Szűz Mária születése. Ezzel az eseménnyel hozható összefüggésbe Takács István 1977-ben festett freskója, mely kitölti a teljes apszist és ezt a jelenetet ábrázolja. Szent Anna a szülőágyon fekszik, miközben Szent Joachim a csecsemő Máriát tartja a karjában.

A két mellékoltárkép Szent Mihály arkangyalt, illetve Szent József halálát ábrázolja, egyikük 19. század végi, másikuk 20. század eleji alkotás.

Mind a kápolna műemlék jellegét, mind a város történetében játszott szerepét tekintve az „Egri Értéktárba” való felvételét támogatom, ajánlom.

Üdvözlettel:

Eger, 2019.01.30.

.....
Dr. Löffler Erzsébet

Javaslat a „Kisboldogasszony temetői kápolna (Boldogságos Szűz Mária)”
az „Egri települési értéktárba” történő felvételéhez

Készítette:

Egri Városszépítő Egyesület (név)

(aláírás)

Eger, 2019.02.

(település, dátum)

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve: Egri Városszépítő Egyesület

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai: Laskay Anna

Név: Laskay Anna

Levelezési cím: 3300 Eger, Puky Miklós u. 20.

Telefonszám: 30/391-03-76

E-mail cím: alaskay@gmail.com

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése „Kisboldogasszony temetői kápolna (Boldogságos Szűz Mária)”

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: Eger, Kisasszony u.

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

települési   tájegységi   megyei   külföldi magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A Kisasszony-temető, a Szent Miklós-, Rác-, vagy Felnémeti kapun kívül, 1720-ban iktatja először a halotti anyakönyv így: „... ante Portam Rascianam. .” vagyis Rác-kapu előtt; írták azonban úgy is a Rác-kapun kívül (Extra Portam Rasc.). A század végén, Tót-temető néven emlegetik a hivatalos írások, míg a Hatvani vagy Fájdalmas-temetőnek (Magyar-temető volt a neve). Mivel pedig a kápolna Bucsuját, mint manapság is, szeptember 8-án, vagyis Kisboldogasszony napján tartják, lassanként a Kisasszony – temető nevet kapta. Itt is sok tekintélyes egri család temetkezett, de – sajnos – a régi síremlékek jobbára olvashatatlan írásúak.

Az egri kápolnák Canonika Vizitációja 1780-ban elmondja, hogy a „Mária-kápolna a Felnémeti kapu előtt egy dombon, a temetőn belül áll, 1724-ben Pirner Mihály itteni polgár

építtette, („... Anno circiter 1724. per Michaellem Pirner Civem Agriensem erectur.”) Mária születése napjáról kapott nevet s minden alkalommal így jegyzik be az anyakönyvbe: B. V. M. Egy oltára van, szűk kórusa, 1726-ban öntött harangja. – Régi harangját 1726-ban öntötték s ez volt a felirata: Soli Dei Gloriam, vagyis: Egyedül Isten Dicsőségére.

Pirner kőműves 1712-ben Selmecebányáról telepedett le Egerben, a régi városháza egyik építőmestere 1731-ben alapítványt is tett a kápolnára. 1805-ben az érsek utasítja a városi magistratust, hogy az 1731. évi tanácsjegyzőkönyvbe kutassa fel a bejegyzést, mely Pirner Mihály egri polgár alapítványára vonatkozik. Egyben másolatban közli az alapítványra vonatkozó ottani bejegyzést, mely szerint Pirner Mihály egri polgár 1731-ben 300 Ft helyezte el kamatra Koller József káptalani serfőzónél, egyben egri házáat, mely a káptalan utcájában az ún. Csurgó utcában, a Szt. József-templom közelében fekszik, egy misealapítvány céljára adományozza, melyet minden héten a Felnémeti-kapun kívül fekvő kisasszony-temető kápolnájában egy szemináriumi pap fog elmondani”. (Eger HemL v. i. 1805: 212. sz.)

Az Acta Parochorum 1761-es elszámolásából értesülünk, hogy a kápolna zsindeyes tetőzetét helyre állították. „Ad capellam Beatae Mariae Virginis ante portam Rascianam Agriensem Pro Asseribus longissibus 2 ft. 24 x; Pro 1600 scandulis 4 fl. 32 x.” (Az egri püspökség számadásaiból. No. 13. f. 485. MDK. Fk II. 94—95).

Az egri plébánia iratai elmondják, hogy a Felnémeti vagy Szt. Miklós-kapun kívül 1724-ben Pirner Mihály egri polgár az ún. Kisasszony - temetőben egy kápolnát építtetett. E kápolnát 3 évvel ezelőtt — tehát 1802 körül — Madarassy János kanonok költségén részben restaurálták, más részeiben viszont még további költséges helyreállítást kell végezni. A homlokzati fal hamarosan ledől, a tető beázik, az esőtől romlik a boltozat. A falakat vakolni kell stb. (Egri ÉrsEgyhL canvis.-ok). Így fel kell tételeznünk, hogy a kápolna még egy restauráláson ment keresztül. Bizonyos, hogy mai csehboltozatai a keletkezéssel nem egykorúak, hanem egy későbbi helyreállítás folyamán épültek.

Jellege:

Szabadon álló egyhajós, homlokzati tornyos kápolna, építette Pirner Mihály 1724-ben, átépítette Magurányi József 1802-ben. Külső homlokzatán és belső tagolásában is egyszerre van jelen a kései barokk formavilága és a klasszicizmus letisztultsága.

Külső:

A kápolna középtornyos homlokzatú. A tornyot tagoló, rizalitot alkotó, páros pilaszterek között egyenes záródású kapu, fölötté gyengén ívelt szegmentzárású kovácsablak. A sarok falpillérekkel hangsúlyozott toszkán párkányzata fölött erős kiülésű főpárkány már klasszicizáló. A tornyot két hátraívelő oromfal fogja közre, faltükrös homlokzatán félköríves, keretelt fülkében Mária szobor (XVIII. sz.), fölötté kőkeretes, könyöklőpárkányos, zárköves szegmentíves ablak. A torony falszakaszi részét vízszintesen, mereven kiszökellő toronypárkányzat zárja. A tornyot a barokkra jellemző módon mind a négy oldalt tagolt, törött

ívű, hegyes gúlaidombban végződő toronysüveg zárja. Külsejét bádagozták, gombbal és kettős kereszttel zártak. Oldalhomlokzatát a fejezetes pilaszterek között enyhe ívelésű, szegment záródású ablakok tagolják. A főpárkányzat teljes homlokzaton végigfutva zárja a falazatot. A homlokzat a szentély falánál visszalép és egyenesen záródik. Nagysága és hegyes (nem tört ívű) sarokzáródása, arra enged következtetni, hogy a 19. századi átépítésekkel nyerte el jelenlegi formáját. A déli homlokzathoz kapcsolódik a sekrestye, mely biztosan utólag került az épület tömegéhez. Az apszis felett kontyolt nyeregtetőt ma cserép burkolattal láthatjuk.

Belső:

A belső térbe lépve barokk karzattal ellátott, kellemes hatású, kétosztatú belső tér fogad, melyeket csehsüvegboltozat fed. A falsíkokat golyvás övpárkányú falpillérek tagolják, ezekkel is erősítik a templom barokk jellegét. A gyülekezeti tér alatt található a nagyméretű altemplom, melynek bejárata a torony északi oldalán nyílik. Az altemplom lefedésénél is megismétlődik a lapos ívű csehsüveg boltozat, anyagszerűen téglából kirakottan.

Az a hatvanas - hetvenes éveket követően fehér meszelést kapott a templombelső. Így az addigi barokk festést teljes mértékben elfedték. A templom freskója, oltárképe Verrasztó József atya idejében keletkezett. A freskót Takács István Mezőkkövesdi Festőművész készítette 1977-ben, kinek több freskója is látható városunkban (1950-ben készült) Bazilika, Érseki kápolna. A főoltár freskója teljes egészében kitölti az apszishátsó falát. A templom patrónusa jelenik meg rajta, az éppen megszületett Mária. Mária születését mindig belső térben ábrázolják. Ez részben arra is utal, hogy Mária templomi szolgálatot teljesített, részben azért mert alakját Krisztus egyházának is értelmezték. A középkortól ez egy polgári lakás gyermekágyas szobája, itt inkább szentélyszerű. A történet bemutatása zsánerjeltenként igazodik a jelent ábrázoláshoz. Szent Anna, az anyai ágyban fekszik, körülötte sürgölődik a többi asszony, középen édesapja Joachim tartja a kezében a bepólyált újszülöttet. Takács István stílusa klasszikus művészeket idéz. Egyszerre bravúrosan festői, és dinamikus, mint egy barokk mester, valamint egyszerre rajzosan finom és szép formákat teremtő, mint egy reneszánsz festő.

A templom mai belső és külső festését megboldogult Antalóczi atya készítette el 1993-ban. A felújítás során a kápolna márványát Olaszországból hozta, a műemlék palát Bécsből hozatta. Ajtókat, ablakokat, oltárt készítettett, melyeket képzett egri mesterek végeztek. A kápolna tetőzetét vörösrézre cserélte. Az atya a renoválás során, egy a stílusában a barokkhoz hasonló festést rendelt meg, amely munkát Mező Tamásra bízta. A kápolna belsődíszítő festése is a 18. sz-i motívumokat idézi (copf, volutta, rocaille).

Berendezés:

Főoltár. Egyszerű fa sztypesz és újabbkori retabulum. A hátfalon két lebegő barokk angyalszobor tartja a főoltárképet. A XIX. sz. elejéről származó faragott és aranyozott keretben olajfestmény Máriát ábrázolja a gyermek Jézussal, angyalokkal.

Mellékoltár.

1. Az arcus triumphalis két oldalán XIX. sz. –i gazdag empire faragványokkal díszített aranyozott keretben balról Szt. Mihály arkangyal legyőzi a sátánt c. olajfestmény (Guido Reni után, XX. sz.), jobbról

2. Szt. József halála c. oltárkép élénk színekkel, XX. sz. A templomban a XX. századból származó dekoratív, neobarokk díszítőfestét láthatjuk.

A kápolnánkban található képek egyikéről:

Az egri Kisasszony- Temető kápolnájának egyik barokk képén a liliomot tartó Szűz előtt lebegő földgömböt almával a szájában kígyó tekergi körül. Felírása: QAERETUR PECCATUM ILLIUS ET NON INVENIETUR. Psal. 10,15. Bűnt keresnek benne, de nem találnak.

Lourdesi oltár

A kápolna északi oldalán, mely a ravatalozó felőli oldal található a Lourdi oltár melyet a Kisboldogasszony egyházközség hívei jóvoltából, állítatott Verrasztó József plébános atya Elődje. Minderről tanúskodik az oltár mellett található angyal szobor fölött olvasható, felírat: „Készült a Hívek adományából. Boldogasszony évében. 1948.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

„Kisboldogasszony temetői kápolna (Boldogságos Szűz Mária)”, építésének története, megjelenése, külső belső értékei indokolják a helyi értéktárba kerülést. Az Egri Értéktár Plakátkiállítással együtt kiírt kreatív pályázat egyik témája az volt, hogy még mit szeretnének látni a tanulók az értéktárba a Kisboldogasszony temetői kápolna volt az egyik megfestett javaslat.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

1. VOIT Pál: Eger város műemlékei.
Heves megye műemlékei. II. Bp. 1972
2. www.fertalymesterek.hu
oldalról származnak.
3. Breznay Imre:
Eger a XVIII. Században
második kötet
4. Egri Népújság
1927 -

5. Antalóczi család
Szabó Tamás
Hadobás Zoltán, tanár

https://www.youtube.com/watch?v=sAURn66_U2E

https://www.youtube.com/watch?v=3y2_deZo_Rw

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<http://www.egrikisboldogasszony.hu/main.php?p=main&mid=78c26cbb7c4c7159053fb51842a05aad&c=list>

III.

MELLÉKLETEK

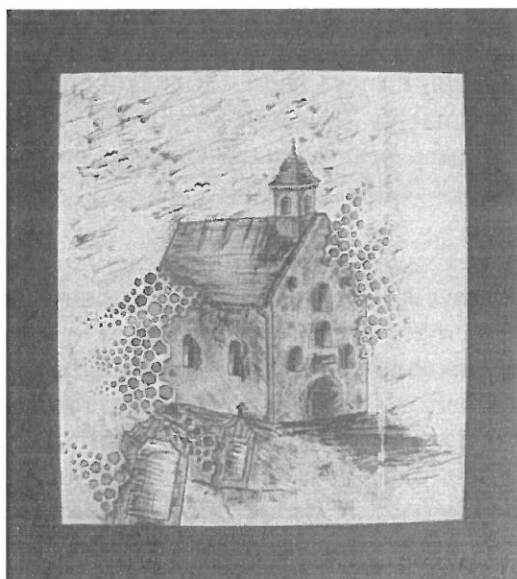
1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

2012. évi XXX. törvény a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról¹

A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentum

(nemzeti érték: magyar alkotótevékenységhez, termelési kultúrához, tudáshoz, hagyományokhoz, tájhoz és élővilághoz kapcsolódó, nemzetünk történelme, valamint a közelmúlt során felhalmozott és megőrzött minden szellemi és anyagi, természeti, közösségi érték, vagy termék)

Kisboldogasszony-kápolna (Boldogságos Szűz Mária)

Kisasszony temető kápolnája

Az egyhajós, homlokzati tornyos kápolnát az egykori Felnémeti-kapu előtt álló dombon, az ősi temetőben 1724-ben emeltette Pirner Mihály egri polgár. 1802-ben kiegészítették, átépítették. A temető neve a XVIII. században Tót-temető (a német nyelvű összeírásokban 'Slovakische Capeln und Gottes-Ackern'), ellentétben a mai Király utca temetőjével, a Hatvani-temetővel, ami a magyarok temetője volt. A temetőben nyugszik Lenkey János, Lenkey Károly, édesanyjuk Keszlerffy Terézia és Legányi Ferenc.

Az egri temetőkről készített összeírás 1779-ben említi, hogy a „Felnémeti hóstyán a Kisasszony-kápolnánál emberemlékezetet meghaladó időben létesült” a temető (Heml Eger v. ir. 1785: 257/LXXII/a). Egy 1823-ban készült katonai térkép (vö. Breznay I., Eger múltjából. Eger, 1924. 24. l.: Még egy térkép a régi Egerről) a Kisasszonytemető helyét „Slovakische Capeln und Gottes-Acker”-nek jelzi, bár a XVIII. század elején, amikor a temetőkápolna létesült, Egernek számottevő szlovák lakossága nem volt.

A Kisasszony-temető, a Szent Miklós-, Rác-, vagy Felnémeti kapun kívül, 1720-ban iktatja először a halotti anyakönyv így: „... ante Portam Rascianam. .” vagyis Rác-kapu előtt; írták azonban úgy is a Rác-kapun kívül (Extra Portam Rasc.). A század végén, Tót-temető néven

emlegetik a hivatalos írások, míg a Hatvani vagy Fájdalmas-temetőnek (Magyar-temető volt a neve).

Mivel pedig a kápolna Bucsuját, mint manapság is, szeptember 8-án, vagyis Kisboldogasszony napján tartják, lassankint a Kisasszony – temető nevet kapta. 1739-ben ily néven kap egy kis hagyatékot.

Itt is sok tekintélyes egri család temetkezett, de – sajnos – a régi síremlékek jobbára olvashatatlan írásúak.

A fertálmesterek honlapjukon megjelenített térképen úgy jelölik, hogy a Kisasszony – temető a Felső – Károly városi kerülethez tartozik. Mind ez a mai állást mutatja.

Kisboldogasszony temetői kápolna (Boldogságos Szűz Mária):

Az egri kápolnák Canonika Vizitációja 1780-ban elmondja, hogy a „Mária-kápolna a Felnémeti kapu előtt egy dombon, a temetőn belül áll, 1724-ben Pirner Mihály itteni polgár építtette, („... Anno circiter 1724. per Michaellem Pirner Civem Agriensem erectur.”) Mária születése napjáról kapott nevet s minden alkalommal így jegyzik be az anyakönyvbe: B. V. M. Egy oltára van, szűk kórusa, 1726-ban öntött harangja. – Régi harangját 1726-ban öntötték s ez volt a felirata: Soli Dei Gloriam, vagyis: Egyedül Isten Dicsőségére.

Pirner kőműves 1712-ben Selmecbányáról telepedett le Egerben, a régi városháza egyik építőmestere 1731-ben alapítványt is tett a kápolnára. 1805-ben az érsek utasítja a városi magistratust, hogy az 1731. évi tanácsjegyzőkönyvbe kutassa fel a bejegyzést, mely Pirner Mihály egri polgár alapítványára vonatkozik. Egyben másolatban közli az alapítványra vonatkozó ottani bejegyzést, mely szerint Pirner Mihály egri polgár 1731-ben 300 Ft helyezett el kamatra Koller József káptalani serfőzőnél, egyben egri házát, mely a káptalan utcájában az ún. Csurgó utcában, a Szt. József-templom közelében fekszik, egy misealapítvány céljára adományozza, melyet minden héten a Felnémeti-kapun kívül fekvő kisasszony-temető kápolnájában egy szemináriumi pap fog elmondani”. (Eger HemL v. i. 1805: 212. sz.)

Az Acta Parochorum 1761-es elszámolásából értesülünk, hogy a kápolna zsindeyes tetőzetét helyre állították. „Ad capellam Beatae Mariae Virginis ante portam Rascianam Agriensem Pro Asseribus longissibus 2 ft. 24 x; Pro 1600 scandulis 4 fl. 32 x.” (Az egri püspökség számadásaiból. No. 13. f. 485. MDK. Fk II. 94—95).

Az egri plébános 1802-ben azt írja: „Eltökéllettem magamban, hogy az ún. Kisasszony kápolnáját, mely már több esztendők előtt építtetni elkezdett, mostan egészen tökéletesen felépíttetni s elkészíttetni akarom, mely végett Magurányi József a kőművesmesterrel meg is egyeztem per Pausch a Következendő móddal...” (Eger 1802. évi 529. szám; következik az építkezés részletes leírása; munkadíj: 1609 FT.)

Az egri plébánia iratai elmondják, hogy a Felnémeti vagy Szt. Miklós-kapun kívül 1724-ben Pirner Mihály egri polgár az ún. Kisasszony - temetőben egy kápolnát építtetett. E kápolnát 3 évvel ezelőtt — tehát 1802 körül — Madarassy János kanonok költségén részben restaurálták, más részeiben viszont még további költséges helyreállítást kell végezni. A homlokzati fal hamarosan ledől, a tető beázik, az esőtől romlik a boltozat. A falakat vakolni kell stb. (Egri ÉrsEgyhL canvis.-ok). Így fel kell tételeznünk, hogy a kápolna még egy restauráláson ment keresztül. Bizonyos, hogy mai csehboltozatai a keletkezéssel nem egykorúak, hanem egy későbbi helyreállítás folyamán épültek.

Jellege:

Szabadon álló egyhajós, homlokzati tornyos kápolna, építette Pirner Mihály 1724-ben, átépítette Magurányi József 1802-ben. Külső homlokzatán és belső tagolásában is egyszerre van jelen a kései barokk formavilága és a klasszicizmus letisztultsága.

Külső:

A kápolna középtornyos homlokzatú. A tornyot tagoló, rizalitot alkotó, páros pilaszterek között egyenes záródású kapu, fölötte gyengén ívelt szegmentzárású kovácsablak. A sarok falpillérekkel hangsúlyozott toszkán párkányzata fölött erős kiülésű főpárkány már klasszicizáló. A tornyot két hátraívelő oromfal fogja közre, faltükrös homlokzatán félköríves, keretelt fülkében Mária szobor (XVIII. sz.), fölötte kőkeretes, könyöklőpárkányos, zárköves szegmentíves ablak. A torony falszakaszi részét vízszintesen, mereven kiszökellő toronypárkányzat zárja. A tornyot a barokkra jellemző módon mind a négy oldalt tagolt, törött ívű, hegyes gúlaidombban végződő toronysüveg zárja. Külsejét bádogozták, gombbal és kettős keresztrel zárták. Oldalhomlokzatát a fejezetes pilaszterek között enyhe ívelésű, szegment záródású ablakok tagolják. A főpárkányzat teljes homlokzaton végigfutva zárja a falazatot. A homlokzat a szentély falánál visszalép és egyenesen záródik. Nagysága és hegyes (nem tört ívű) sarokzáródása, arra enged következtetni, hogy a 19. századi átépítésekkel nyerte el jelenlegi formáját. A déli homlokzathoz kapcsolódik a sekrestye, mely biztosan utólag került az épület tömegéhez. Az apszis felett kontyolt nyeregetőt ma cserép burkolattal láthatjuk.

Belső:

A belső térbe lépve barokk karzattal ellátott, kellemes hatású, kétosztatú belső tér fogad, melyeket csehsüvegboltozat fed. A falsíkokat golyvás övpárkányú falpillérek tagolják, ezekkel is erősítik a templom barokk jellegét. A gyülekezeti tér alatt található a nagyméretű altemplom, melynek bejárata a torony északi oldalán nyílik. Az altemplom lefedésénél is megismétlődik a lapos ívű csehsüveg boltozat, anyagszerűen téglából kirakottan.

Az a hatvanas - hetvenes éveket követően fehér meszelést kapott a templombelső. Így az addigi barokk festést teljes mértékben elfedték. A templom freskója, oltárképe Verrasztó József atya idejében keletkezett. A freskót Takács István Mezőkkövesdi Festőművész készítette 1977-ben, kinek több freskója is látható városunkban (1950-ben készült) Bazilika, Érseki kápolna. A főoltár freskója teljes egészében kitölti az apszishátsó falát. A templom patrónusa jelenik meg rajta, az éppen megszületett Mária. Mária születését mindig belső térben ábrázolják. Ez részben arra is utal, hogy Mária templomi szolgálatot teljesített, részben azért mert alakját Krisztus egyházának is értelmezték. A középkortól ez egy polgári lakás gyermekágyas szobája, itt inkább szentélyszerű. A történet bemutatása zsánerjelentként igazodik a jelent ábrázoláshoz. Szent Anna, az anyai ágyban fekszik, körülötte sürgölődik a többi asszony, középen édesapja Joachim tartja a kezében a bepólyált újszülöttet. Takács István stílusa klasszikus művészeket idéz. Egyszerre bravúrosan festői, és dinamikus, mint egy barokk mester, valamint egyszerre rajzosan finom és szép formákat teremtő, mint egy reneszánsz festő.

„ Takács István nem volt modern festő abban az értelemben, hogy nem hódolt be különféle

tiszavirág-életű izmusoknak, de modern annyiban, amennyiben modern a minden idők tanulságait és szépségeit magában egyesítő örök művészet, és minden idők minden emberéhez szólván, a mai ember számára is megvan a maga mondanivalója.” Bán József

A közösség számára alkot, érthetően fogalmaz. Képein mindig megnyitja a teret az ég felé. Freskónkon is így történik. A képmezőbe beszálló írást olvasó angyalokat a mennyország ragyogása veszi körül, mely visszaköszön az újszülött glóriájában. A templom szentélyének boltíve a festményben megismétlődik, ezzel, mint a barokk illuzionista festők, meghosszabbítja a teret. A kép lineáris perspektívája nem igazodik a hívek horizontjához. Saját rendszere van. A festmény horizontjának köszönhetően a művész eléri, hogy a szereplők az ülő, térdeplő szemlélők szemmagassága felé emelkednek. A freskó táblakép szerű. Kerete az apszis architektúrája, valamint az alsófestett párkányzat.

A templom mai belső és külső festését megboldogult Antalóczi atya készítette el 1993-ban. A felújítás során a kápolna márványát Olaszországból hozta, a műemlék palát Bécsből hozatta. Ajtókat, ablakokat, oltárt készített, melyeket képzett egri mesterek végeztek. A kápolna tetőzetét vörösrézre cserélte. Az atya a renoválás során, egy a stílusában a barokkhoz hasonló festést rendelt meg, amely munkát Mező Tamásra bízta. A kápolna belsődíszítő festése is a 18. sz-i motívumokat idézi (copf, volutta, rocaille).

Berendezés:

Főoltár. Egyszerű fa sztypesz és újabbkori retabulum. A hátfalon két lebegő barokk angyalszobor tartja a főoltárképet. A XIX. sz. elejéről származó faragott és aranyozott keretben olajfestmény Máriát ábrázolja a gyermek Jézussal, angyalokkal.

Mellékoltár.

1. Az arcus triumphalis két oldalán XIX. sz. –i gazdag empire faragványokkal díszített aranyozott keretben balról Szt. Mihály arkangyal legyőzi a sátánt c. olajfestmény (Guido Reni után, XX. sz.), jobbról
2. Szt. József halála c. oltárkép élénk színekkel, XX. sz. A templomban a XX. századból származó dekoratív, neobarokk díszítőfestét láthatjuk.

A kápolnánkban található képek egyikéről:

Az egri Kisasszony- Temető kápolnájának egyik barokk képén a liliomot tartó Szűz előtt lebegő földgömböt almával a szájában kígyó tekergi körül. Felírása: QAERETUR PECCATUM ILLIUS ET NON INVENIETUR. Psal. 10,15. Bűnt keresnek benne, de nem találnak.

Lourdesi oltár

A kápolna északi oldalán, mely a ravatalozó felőli oldal található a Lourdi oltár melyet a Kisboldogasszony egyházközség hívei jóvoltából, állítatott Verrasztó József plébános atya Elődje. Minderről tanúskodik az oltár mellett található angyal szobor fölött olvasható, felírat: „Készült a Hívek adományából. Boldogasszony évében. 1948.

Egy kis érdekesség a temetőben

A húszas - harmincas években az Egri népiújság sokszor egy – egy bünténnel kapcsolatban említést tesz egy boncteremről, ami a Kisasszony-temetőben volt található még ebben az időben. Az elmúlt 25 - 30 évben már senki sem tudott erről a boncteremről és még a nyomait sem, lehet látni sehol sem. Így jelen pillanatban írásos emlék van csak róla újság cikkek formájában. Mivel abban az időben minden büntény áldozatait jóformán ide a Kisasszony -

temetőbe vittek boncolásra, és a bűncselekményből származó sérülésekről és a halál pontos okáról az újság is innen tájékozódott - tájékozódhatott.

Rövid történet a plébániánk épületéről:

Késő barokk plébániaház, egykor a minoriták egyemeletes háza. A telket a letelepedett szerzetesek 1695. május 11-én kapták (adománylevél!-de kitől?), és ott pincét építettek. / N.b. Északi szomszédjukban a most 53. sz. alatt a serviták borháza volt, kik I. Lipóttól kapták, illetve özv. Görgeynétől 1755-ben vásárolták a telket. Ezen építkeztek! A funduson egy másik ház is állott 1785-1805-ig, melynek tulajdonosa Jászai János, majd nemes Madarassy Pálné. A servitákat idézi a kőkeretes nagykapu zárókövén a faragott servita-címer! /

A minoriták telkén 1770-ig csak pince volt, 1775-től már pinceház, s mögötte kert 1787-ig. 1790-től ezen építményt házként említik az összeírásokban. Ekkor építhették át az addig földszintes házat emeletessé. 1946-ig a minoritáké, majd Kisboldogasszony plébánia. Szép kapuja van eredeti (faragásokkal díszített, a közepén nyíló kiskapun Mária-monogram, a félkörös lunettában istenszem).

Antalóczi atya 1980-as évek közepétől fogva a plébániát teljesen felújította fűtés, burkolások, teljes tetőfelújítás, gáz-elektromos hálózat felújítása, nyílászárók cseréje, udvarrendezés, aszfaltozás. Rendkívül igényes és erőn felüli munkát végzett.

Irodalom:

1. VOIT Pál: Eger város műemlékei.

Heves megye műemlékei. II. Bp. 1972

2. www.fertalmesterek.hu
oldalról származnak.

3. Breznay Imre:

Eger a XVIII. Században

második kötet

4. Egri Népújság

1927 -

5. Antalóczi család

Szabó Tamás

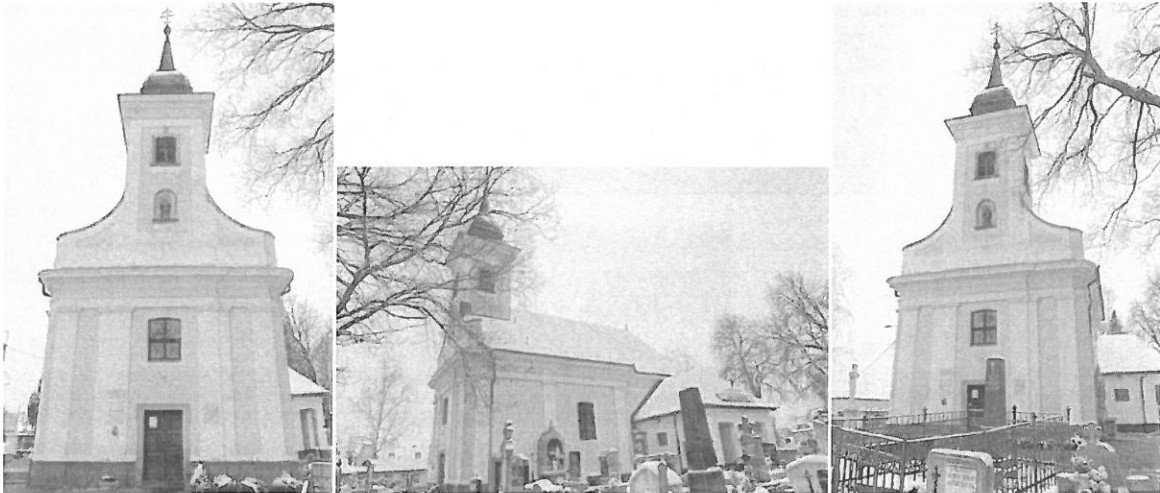
Hadobás Zoltán, tanár

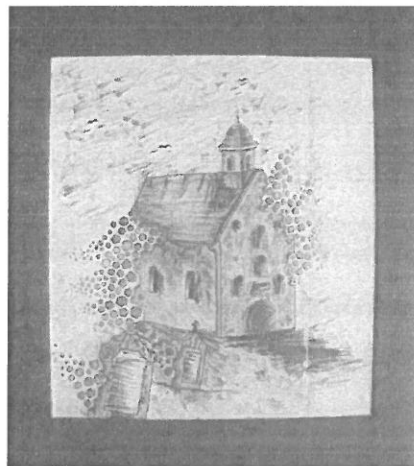

Fotófeliratok

„Kisboldogasszony temetői kápolna (Boldogságos Szűz Mária)”

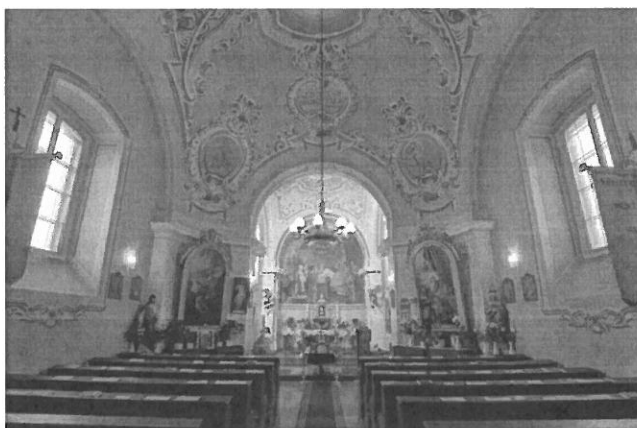
Homlokzat

Kreatív pályázat díjazottja

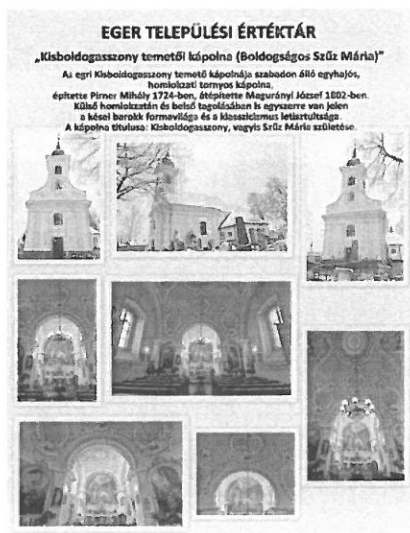
Templombelső

Főoltár: Egyszerű fa sztipesz és újjabbkori retabulum

Mellékoltár: 1. Az arcus triumphalis két oldalán XIX. sz. –i gazdag empire faragványokkal díszített aranyozott keretben balról Szt. Mihály arkangyal legyőzi a sáttánt c. olajfestmény (Guido Reni után, XX. sz.), jobbról

2. Szt. József halála c. oltárkép élénk színekkel, XX. sz. A templomban a XX. századból származó dekoratív, neobarokk díszítőfestét láthatjuk.

Plakáttverv